

Sanasto

Aktiivinen maahanmuuttopolitiikka = Lähestymistapa, jolla kannustetaan ulkomaalaisia työntekijöitä muuttamaan Suomeen. Konkreettisesti aktiivinen maahanmuuttopolitiikka voi viitata esimerkiksi työlupajärjestelyihin, ulkomaisten tutkintojen tunnistamiseen, kieliopetuksen järjestämiseen ja alakohtaiseen täydennyskoulutukseen.

Etnisyys = Jokaisen ihmisen kantama piirre, johon vaikuttavat muun muassa syntyperä, kieli, nimi, sukulaisuus, asuinalue, tapakulttuuri, taloudelliset siteet, uskonto ja taide. Mikään näistä piirteistä ei yksinään luo etnisyyttä. Merkittäväksi nousee ryhmän jäsenten itsensä kokema, subjektiivinen etninen identiteetti.

Järjestetty avioliitto = Tavallisesti vanhempien tai suvun järjestämä avioliitto. Molemmat avioliiton osapuolet myöntyvät järjestelyyn. Kyseessä on moneen maahan vakiintunut tapa. Sekoitetaan toisinaan pakkoavioliittoon.

Kahden kulttuurin parisuhde = Tässä materiaalissa käytetään silloin, jos toinen parisuhteen osapuolista kuuluu valtaväestöön ja toinen on maahanmuuttajataustainen. Todellisuudessa parisuhteessa voi vaikuttaa useampiakin kulttuureita, jos esimerkiksi osapuolten vanhemmat ovat eri kulttuureista. Kahden kulttuurin parisuhteesta käytetään joskus nimitystä seka-avioliitto.

Kotoutuminen, kotouttaminen = Kotoutumisella ja integroitumisella tarkoitetaan samaa asiaa eli maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, jonka tavoitteena on hänen osallistumisensa työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. Sen sijaan kotouttamisella viitataan viranomaisten järjestämiin kotoutumista edistäviin ja tukeviin toimenpiteisiin, voimavaroihin ja palveluihin.

Kunniaväkivalta = Perheen tai suvun piirissä tapahtuvaa, kunnianormien puolustamiseen liittyvää väkivaltaa, joka voi vaihdella henkilön elämän voimallisesta rajoittamisesta ja pakkoavioliitosta murhaan. Toisinaan puhutaan myös tapa-, kunnianttomuus- tai häpeäväkivallasta.

Lähisuhde- ja perheväkivalta = Lähisuhdeväkivalta on laaja ilmaus, joka sisältää niin parisuhteessa, perheessä kuin muissakin lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan. Perheväkivallalla viitataan ainoastaan perheen piirissä tapahtuvaan väkivaltaan. Väkivalta voi sisältää useita ulottuvuuksia kuten fyysisen, henkisen, seksuaalisen ja taloudellisen väkivallan sekä sillä uhkaamisen.

Maahanmuuttaja, maahanmuuttajataustainen henkilö = Ulkomailta toiseen maahan pysyvässä asumistarkoituksessa muuttava henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Maahanmuuttaja on yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä kuten pakolaisia, turvapaikanhakijoita, siirtolaisia ja paluumuuttajia. Toisinaan puhutaan myös ulkomaalaisista, uussuomalaisista ja etnisistä vähemmistöistä, joka tosin sisältää myös muut etniset vähemmistöt kuten saamelaiset ja romanit.

Monikulttuurisuus = Eri kulttuurisia ja kielellisiä taustoja edustavien ryhmien tasa-arvoinen rinnakkaiselo. Viime aikoina ovat yleistyneet myös käsitteet monimuotoisuus ja moniarvoisuus, jotka viittaavat ihmisten erilaisuuden huomioimiseen laajemmin. Monikulttuurisuus- ja moniarvoisuusajattelun lähtökohta on, että vaikka ihmiset ovat erilaisia, he ovat yhdenvertaisia suhteessa toisiinsa.

Pakkoavioliitto = Tavallisesti vanhempien tai suvun järjestämä avioliitto, jota toinen tai molemmat avioliiton osapuolet vastustavat. Pakkoavioliitot rikkovat ihmisen oikeutta avioitua vapaasta tahdostaan. Sekoitetaan toisinaan järjestettyyn avioliittoon.

Pakolainen = Henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Hänelle on voitu myöntää turvapaikka esimerkiksi YK:n pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen perusteella siksi, että hänellä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen, tai poliittisen mielipiteen johdosta. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun virasto UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Paluumuuttaja = Ulkomailta Suomeen muuttava ulkosuomalainen, joka on asunut pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen. Suomessa paluumuuttaja -

käsitettä käytetään entisistä ja nykyisistä Suomen kansalaisista sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä eli inkerinsuomalaisista, joilla on suomalainen syntyperä.

Rasismi = Ideologia, jonka mukaan ihmiset kuuluvat eri rotuihin. Jotkut rodut nähdään muita kehittyneempinä, ja se antaa niille oikeutuksen alistaa vähemmän kehittyneisiin rotuihin kuuluvia. Ominaisuuksien uskotaan periytyvän sukupolvelta toiselle. Arkikielessä sanaa on sovellettu myös muihin yhteyksiin kuten puhuttaessa ikärasismista ikään liittyvän syrjinnän yhteydessä.

Siirtolainen = Pysyvästi toiseen maahan asumaan ja työskentelemään muuttanut henkilö.

Turvapaikanhakija = Henkilö, joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikkahakemus tehdään heti maahan tultaessa tai mahdollisimman pian maahantulon jälkeen.

Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus = Kaikki ei-hoidolliset toimenpiteet, joihin liittyy tytön tai naisen sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen jollakin muulla tavalla.

Ulkomaalainen = Toisen maan kansalainen tai vailla kansalaisuutta oleva henkilö. Käytettiin aikaisemmin arkisessa kielenkäytössä viittamaan kaikkiin ulkomailta Suomeen muuttaneisiin yleisterminä, kunnes nimitys maahanmuuttaja on yleistynyt.

Ulkosuomalainen = Ulkomailla asuva Suomen kansalainen tai suomalaista syntyperää oleva ulkomaan kansalainen, joka pitää itseään suomalaisina eli joilla on suomalainen identiteetti.

Valtaväestö = Tilanteesta riippuen käytetään viittaamaan esimerkiksi etniseen tai kielelliseen enemmistöön. Sillä korvataan usein viittaukset ”suomalaisiin”, koska suomalainen voidaan määritellä niin monella tavalla esimerkiksi painottamalla kulttuuritaustaa, verenperimää tai kansalaisuutta. Jotkut puhuvat myös kantasuomalaisista tai pääväestöstä.

Vähemmistö = Muodostaa lukumääräisesti vähemmistön verrattuna valtaväestöön tai suurempiin kansallisiin ryhmiin, ei ole määräävässä tai lukumääräisesti hallitsevassa asemassa, ja osoittaa haluavansa säilyä omaleimaisena ryhmänä.

Yhdenvertaisuus = Ihmisten tasaveroista kohtelua kansalaisuudesta, etnisestä alkuperästä, seksuaalisesta suuntautumisesta, iästä, sukupuolesta, vammasta tai muista henkilöön liittyvistä piirteistä huolimatta. Yksinkertaisimmillaan yhdenvertaisuus on erilaisuuden hyväksymistä ja toisen ihmisen kunnioittamista sellaisena kuin hän on.